

Správa o finančnej stabilite

Máj 2022

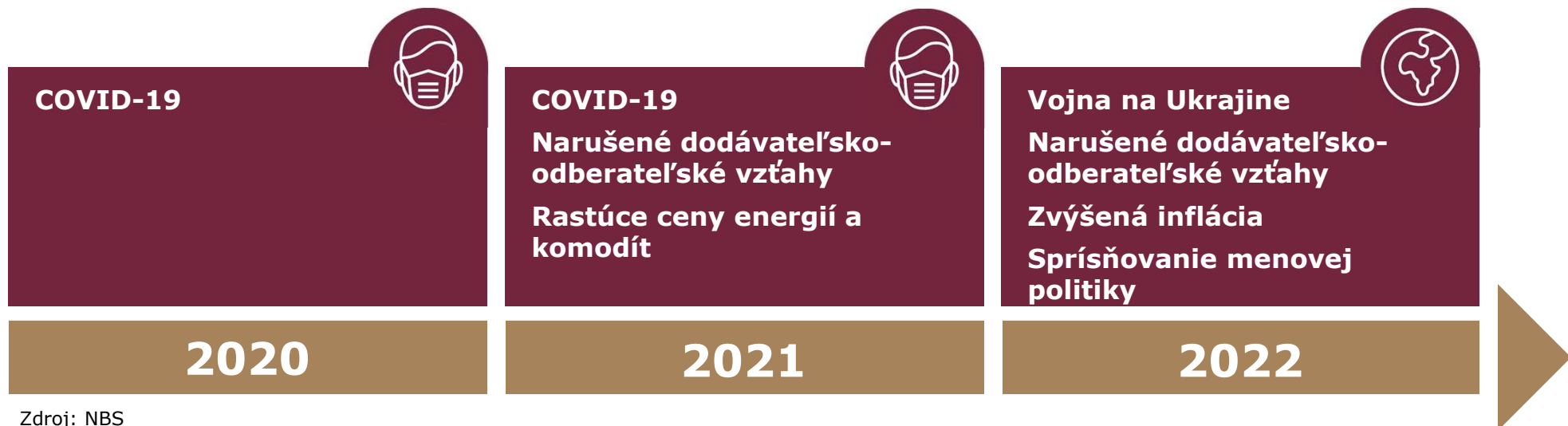
Odbor finančnej stability

Stretnutie s trhom
26. mája 2022

Pribúdali externé riziká pre finančnú stabilitu

- Svetovú ekonomiku čaká spomalenie na pozadí vojny a rastúcej inflácie
- Očakávania rastúcej inflácie a sprísňovania menovej politiky ovplyvňovali koncom minulého a začiatkom tohto roka dianie na finančných trhoch
- Domáca ekonomika po koronakríze stále rastie, jej zotavovanie však silne ovplyvní vojna na Ukrajine
- Slovenský verejný dlh sa nachádza na historických úrovniach

Zdroj: NBS

Vplyv inflácie na finančnú stabilitu

- Rastúce ceny vstupov podnikov – závisí od reakcie konkrétnych podnikov
- Negatívny vplyv na úspory domácností – koncentrácia úspor vo forme vkladov
- Očakáva sa pokles reálnych príjmov domácností – najviac sú ohrozené nízkopříjmové domácnosti
- Vyššie náklady na refinancovanie dlhu (všetky sektory) – kompenzované poklesom reálnej hodnoty dlhu

VYŠŠIE NÁKLADY

Domácnosti: Životné náklady

Podniky: Ceny vstupov, investície

Vlády: Spotreba, investície, transfery

Všetci: (Re)financovanie

VYŠŠIE PRÍJMY

Domácnosti: Mzdy

Podniky: Tržby

Vlády: Daňové príjmy

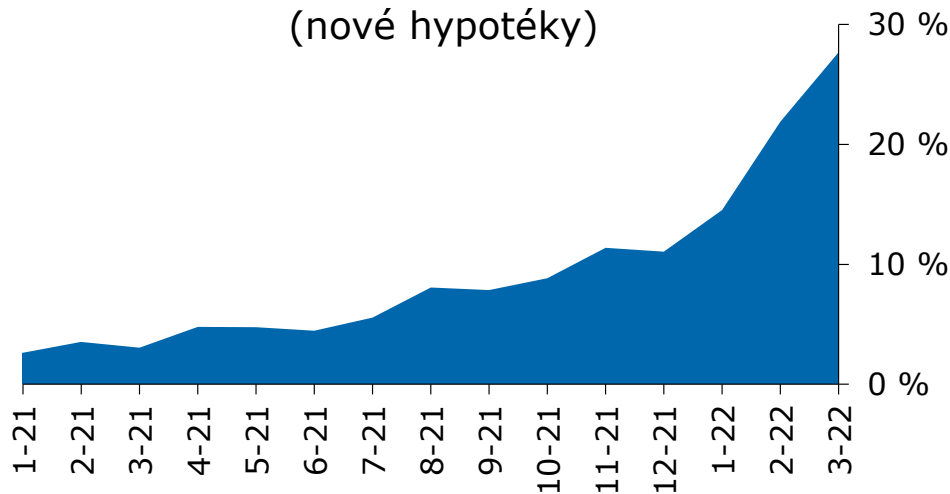
Všetci: Nižšie reálne zostatkové dlhy

Zdroj: NBS

Vplyv nárastu sadzieb na finančnú stabilitu

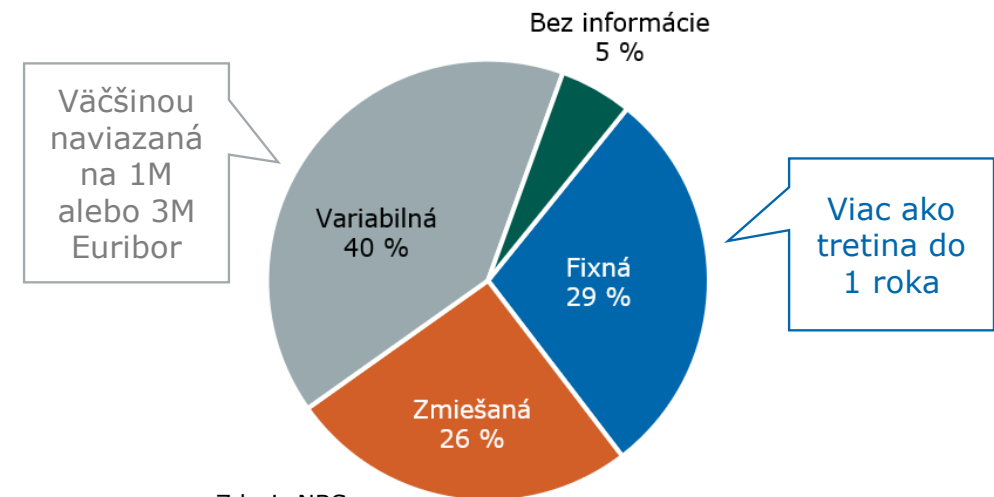
- **Domácnosti:** Efekt bude postupný
  - Na začiatku r. 2022 výrazne vzrástol dopyt po dlhších fixáciách
  - V r. 2022 sa refixuje 15 % hypoték, v r. 2023 ďalších 20 %
  - Pri náraste sadzby o 2 % až 5 % sa do rizika môže dostať 0,5 % až 1,7 % hypoték (počas 3 rokov)
- **Podniky** pocítia vplyv rastúcich sadzieb rýchlejšie
- Potenciálny pozitívny vplyv na sektor **životného poistenia**

Podiel fixácie nad 5 rokov
(nové hypotéky)

Zdroj: NBS

Fixácie pri úveroch podnikom

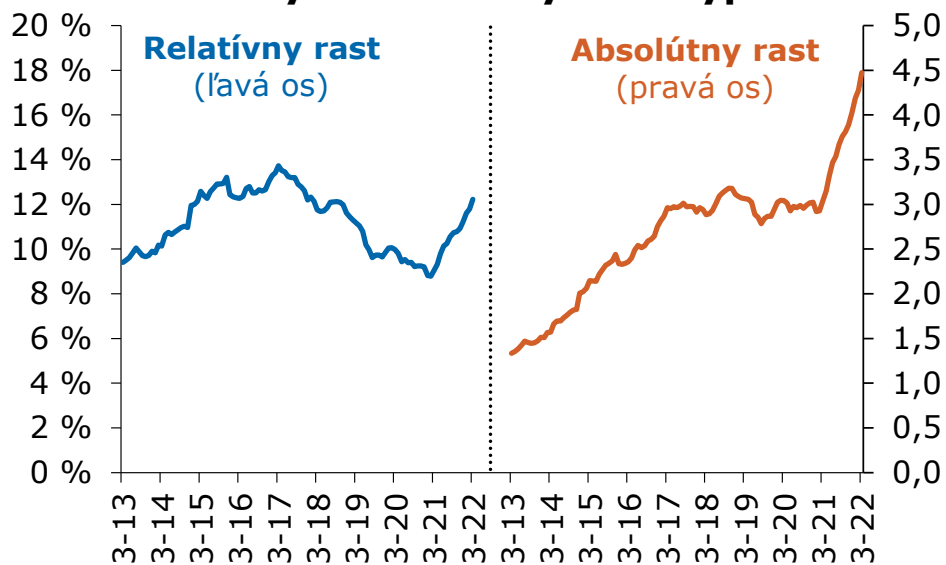

Zdroj: NBS

Úvery domácnostiam - hypotéky

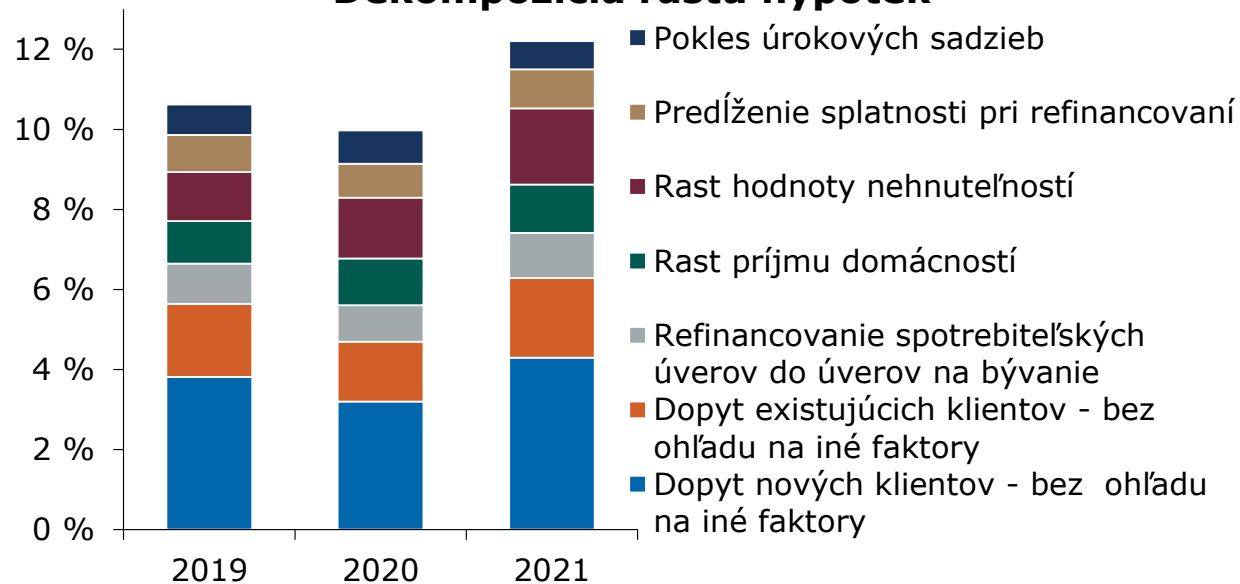
- Rast hypoték zrýchlil na 12,2 %
  - Dekompozícia rastu ukazuje, že k zrýchleniu rastu prispeli najmä rastúce ceny nehnuteľností a zvýšený záujem o úvery zo strany nových aj existujúcich klientov
  - K rastu však prispieva aj predlžovanie splatnosti pri refinancovaní úverov (1,0 p. b.), či refinancovanie spotrebiteľských úverov (1,1 p. b.)

Relatívny a absolútny rast hypoték

Zdroj: NBS

Dekompozícia rastu hypoték

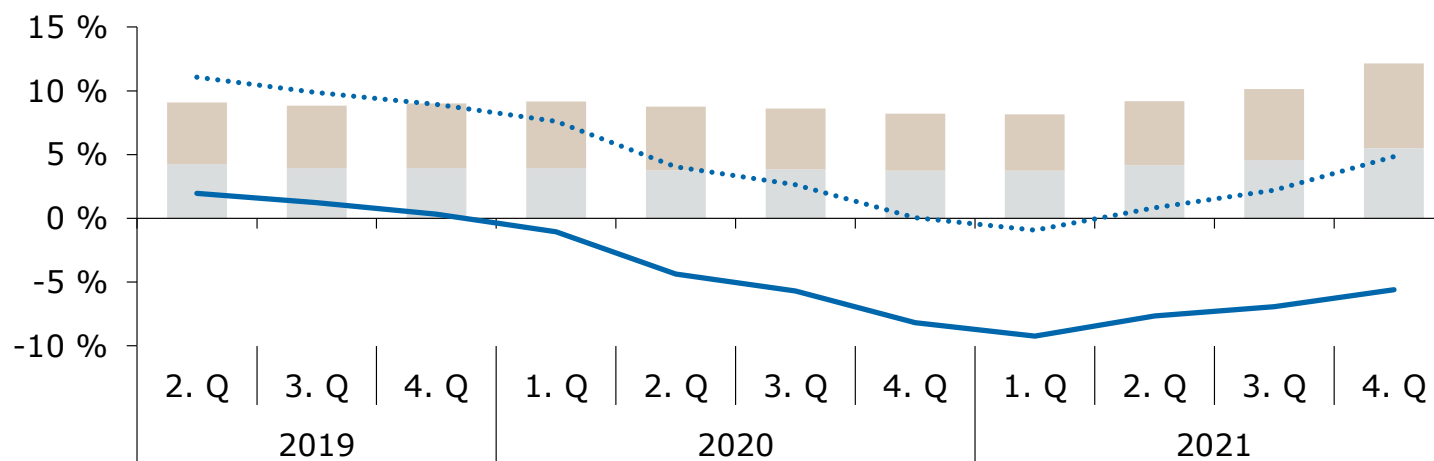

Zdroj: NBS

Úvery domácnostiam – spotreb. úvery

- Spotrebiteľské úvery začali otáčať trend - medziročný pokles spomalil na -3,3 %
- Hoci medziročná zmena spotrebiteľských úverov je od začiatku r. 2020 záporná, predpokladáme, že celkový objem úverov na financovanie spotreby počas väčšiny tohto obdobia rástol

Rast spotrebiteľských úverov vs. rast financovania spotreby

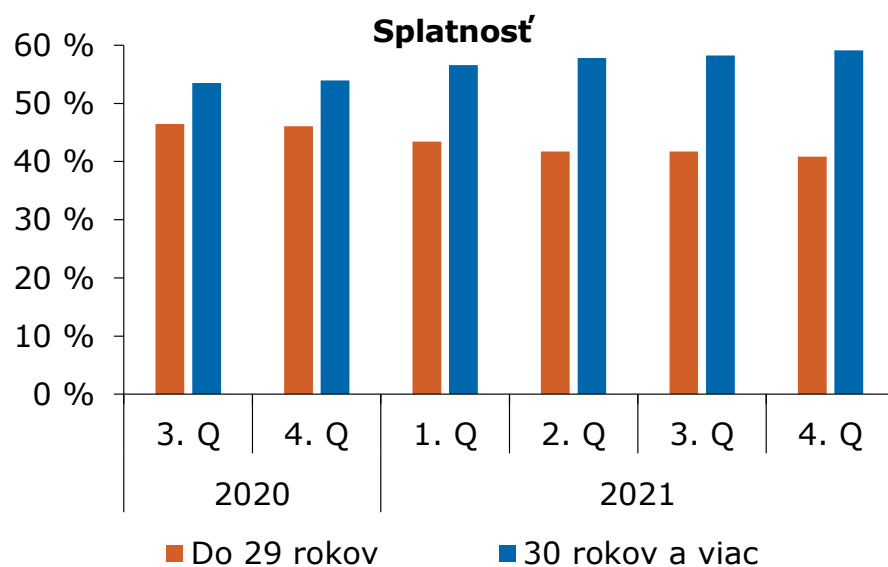
- Príspevok refinancovania spotrebiteľských úverov do úverov na bývanie
- Príspevok financovania spotreby prostredníctvom navyšovania cez úvery na bývanie
- Medziročná zmena spotrebiteľských úverov
- ..... Medziročná zmena celkového financovania spotreby

Zdroj: NBS
Poznámka: Za financovanie spotreby prostredníctvom navyšovania pri refinancovaní cez úvery na bývanie pokladáme navýšenie do výšky 30 000 €.

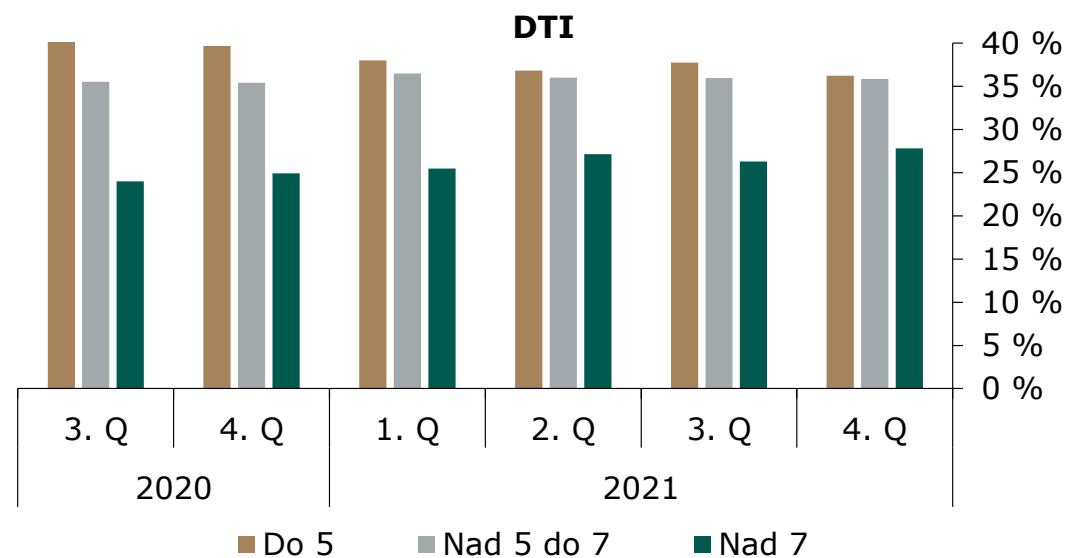
Úvery domácnostiam- rizikové štandardy

- Aj vďaka pravidlám NBS sú rizikové charakteristiky nových úverov stabilizované – DSTI a LTV na nových úveroch sú stabilné
- Celkové nastavenie opatrení NBS vnímame ako primerané
- Rast rizikovosti sa prejavuje najmä pri DTI (najmä pri stredných a vyšších príjmových kategóriách) a predlžovaní splatnosti úverov

Splatnosť úverov a zadlženosť domácnosti rastie

Zdroj: NBS

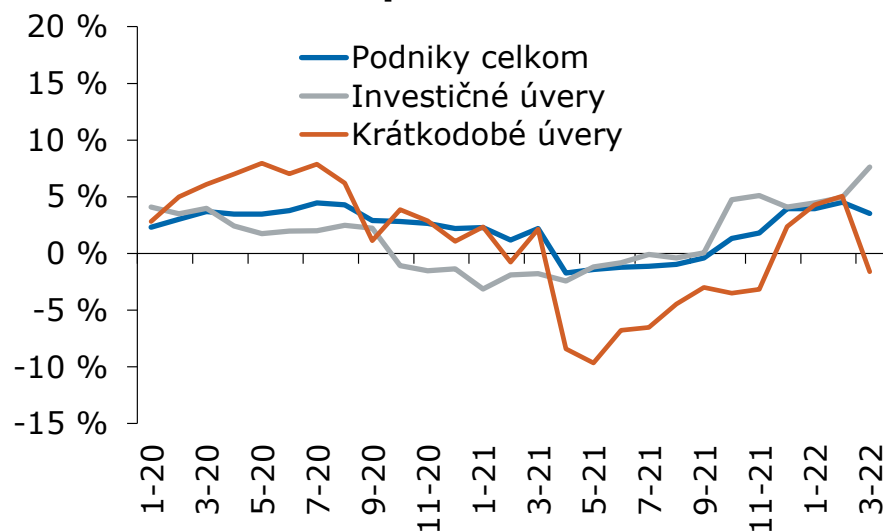

Zdroj: NBS

Tok úverov podnikom

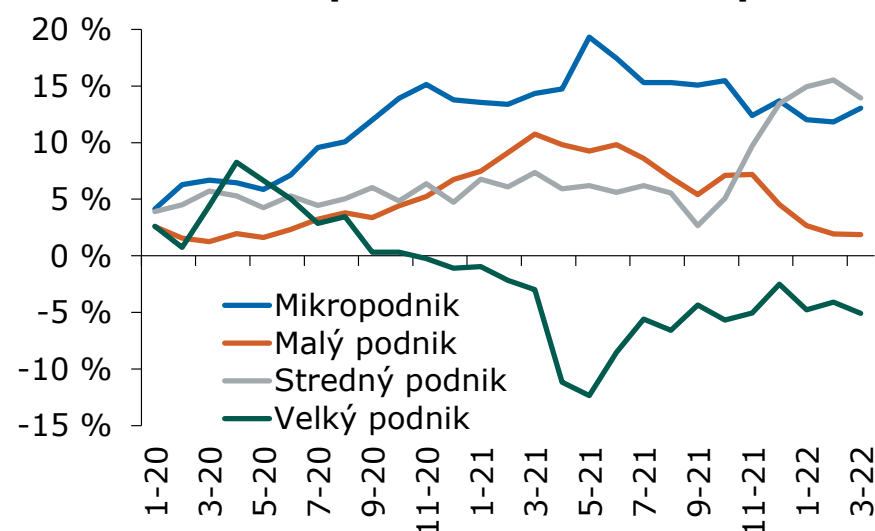
- Pokračovalo oživovanie vývoja tržieb (rast 20 %) ako aj úverovej dynamiky (3,5 %)
- Obnovenie rastu investičných úverov, k rastu prispeli najmä mikropodniky a stredne veľké podniky, pokračuje aj rast úverov sektoru komerčných nehnuteľností (12 %)
- Dynamicky rastie aj export (11 %) a import (23 %) – výrazným faktorom je rast cien

Rast úverov podnikom: účel úveru

Zdroj: NBS

Rast úverov podnikom: veľkosť podnikov

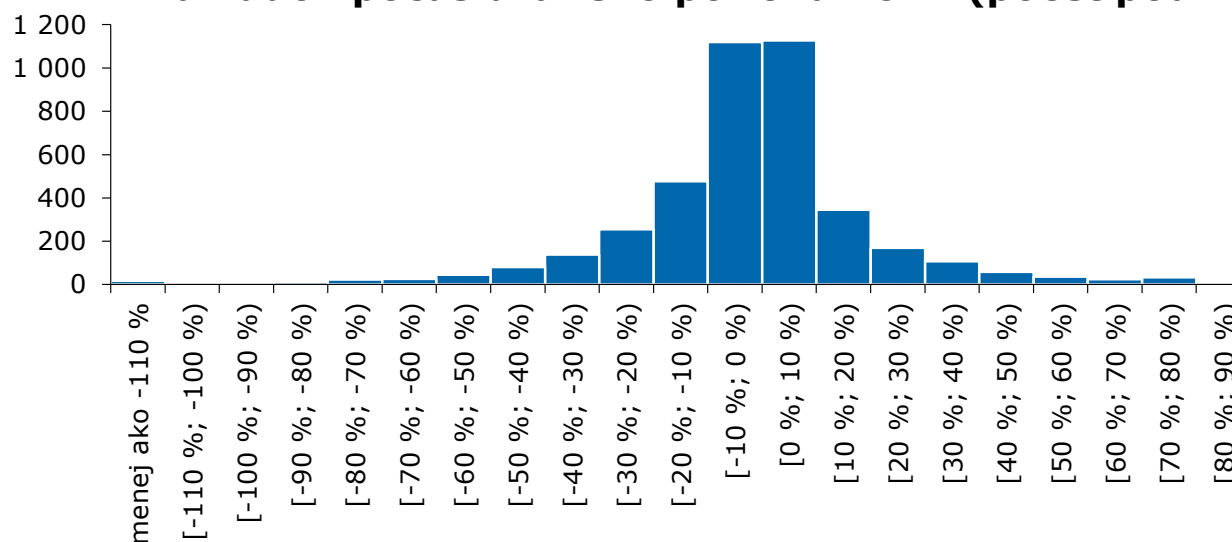

Zdroj: NBS

Kreditné riziko podnikov (pohľad späť)

- Podiel NPL klesá (okrem úverov podnikom s garanciami a vybraných odvetví – HoReCa, dodávka energií)
- Druhý pandemický rok nespôsobil v porovnaní s r. 2020 výraznejšie zhoršenie situácie, ale ani neposkytol priestor pre plné oživenie na predkrízovú úroveň
- Likvidita zostala zvýšená, ale podniky sú citlivejšie na nové šoky ako pred krízou
- V druhom polroku 2021 boli podniky vystavené nárastu nákladov (najmä energie) – veľká časť podnikov to dokázala preniesť do zvýšenia tržieb

Rozdelenie rozdielu relatívneho nárastu tržieb a relatívneho nárastu nákladov počas druhého polroka 2021 (počet podnikov)

Zdroj: NBS

Kreditné riziko podnikov – nové výzvy

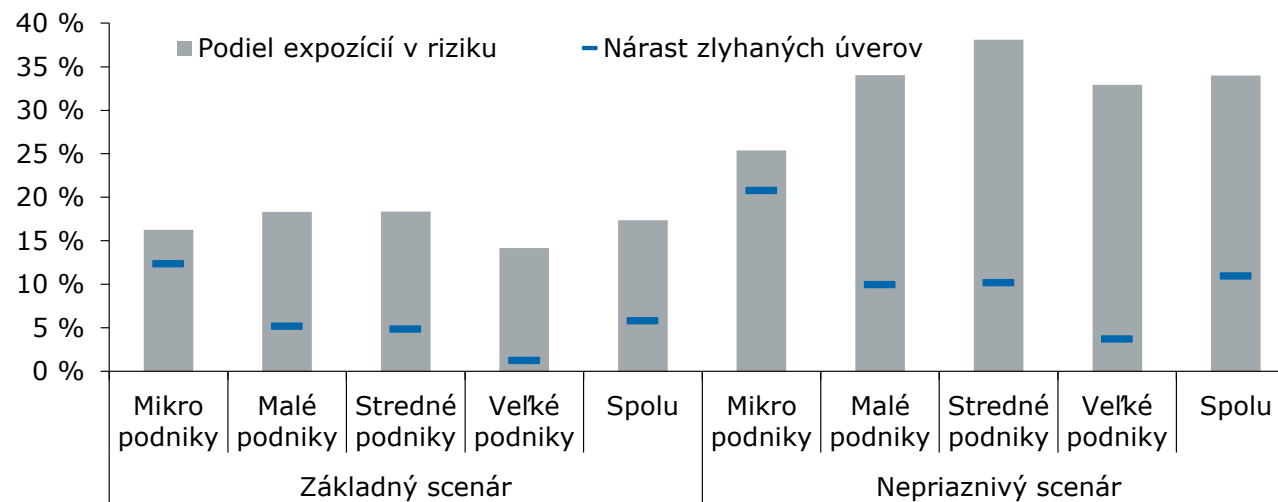
- Nové výzvy: rast cien energií a vstupných materiálov, narušenie dodávateľsko-odberateľských vzťahov, oslabenie dopytu
- Výrazná neistota (schopnosť reakcie individuálnych podnikov, transmisia nárastu cien vstupov do cien výstupov) – modelovaná pomocou mikrosimulácií
- Do rizika by sa mohlo dostať až **17 % úverov v základnom scenári** (3,6 mld. €), celkovo zlyhať by mohlo 6 % úverov
  - Tieto odhady nezahŕňajú prípadné podporné kroky vlády či samotných podnikov na posilnenie ich solventnosti

Predpoklady simulácie

	Základný scenár			Nepriaznivý scenár		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Tržby	7,9 %	6,4 %	3,4 %	-6,2 %	3,4 %	4,8 %
Náklady na materiál a energie	40 %	-10 %	0 %	60 %	10 %	0 %
Náklady na tovar	20 %	5 %	5 %	30 %	15 %	5 %
- Náklady na služby	10 %	5 %	0 %	15 %	10 %	7 %
Osobné náklady	7 %	9 %	6 %	7 %	10 %	5 %

Zdroj: NBS

Nárast úverov podnikom v riziku

Zdroj: NBS

Kreditné riziko domácnosti – nové výzvy

- Odhad úverov v riziku na základe mikro údajov (individuálne úvery, Soc. poisťovňa, Rodinné účty)
- Zohľadňuje sa rôzna miera výdavkov, rozdielny vývoj príjmov a pod.

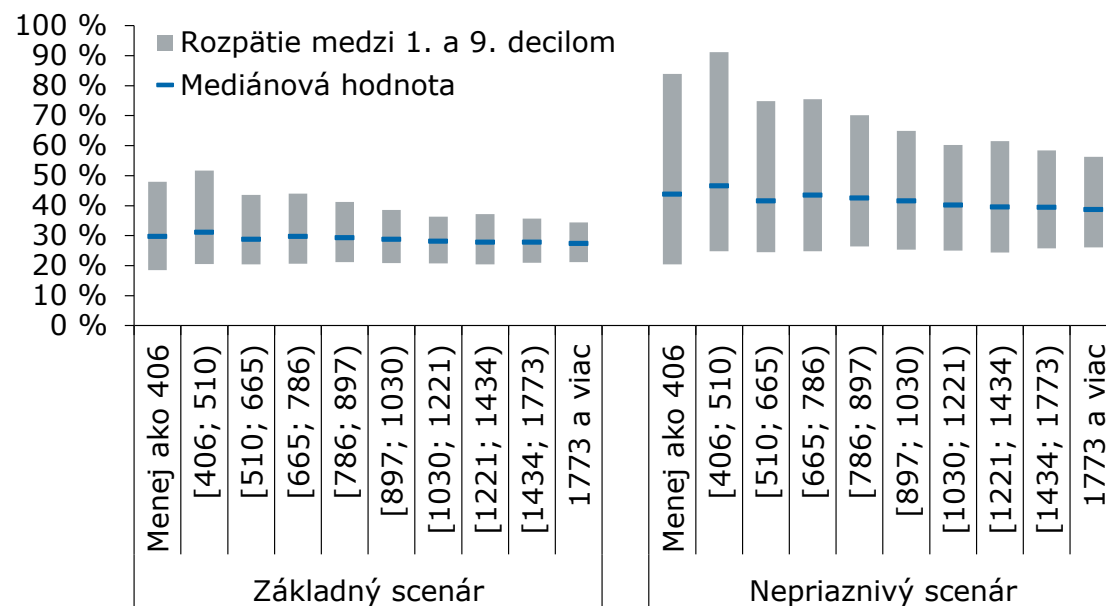
Príjem + finančné aktíva < splátky úverov + nevyhnutné výdavky

Simulácia príjmov a výdavkov

	Základný scenár	Nepriaznivý scenár
Nárast nezamestnanosti	0,3 p. b.	5,3 p. b.
Kumulatívny nárast nominálnych miezd	22 %	18 %
Kumulatívny nárast nevyhnutných výdavkov	27 %	39 %
- vyjadrenie nárastu výdavkov v EUR	121 EUR	185 EUR
Nárast sadzieb na úveroch na bývanie ¹⁾	2 p. b.	3 p. b.

Zdroj: NBS

Rozdelenie predpokladaného kumulatívneho nárastu nevyhnutných výdavkov v období rokov 2022 až 2024 (%)

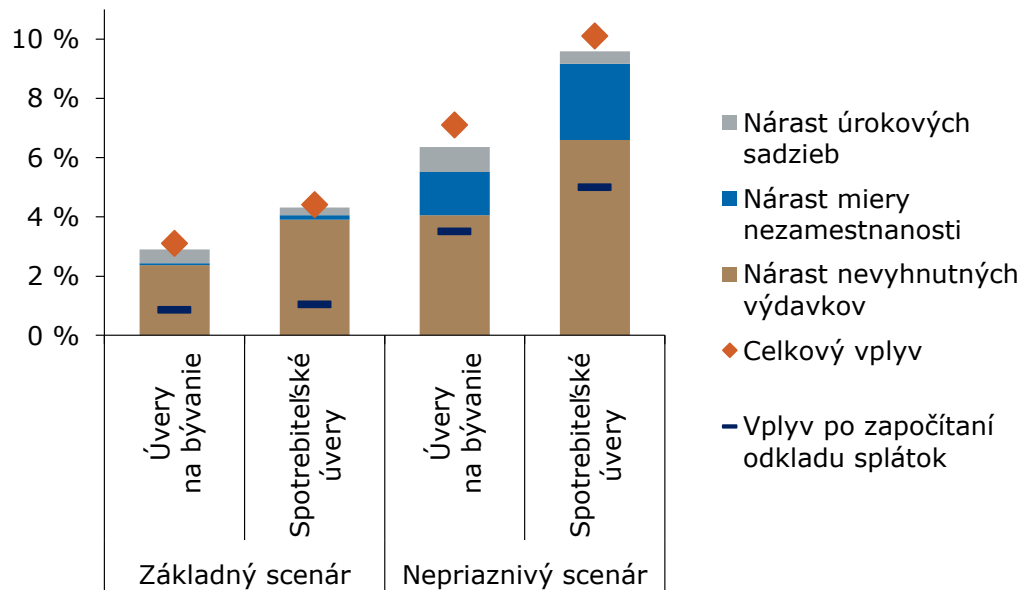

Zdroj: NBS

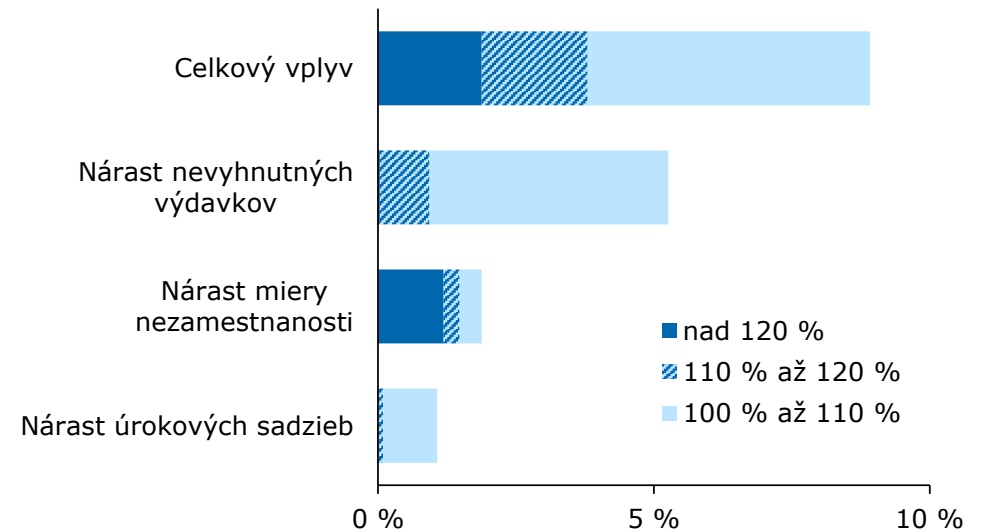
Kreditné riziko domácnosti – nové výzvy

- Do rizika sa môže dostať **3 % až 7 % hypoték** a **4 % až 10 % spotrebiteľských úverov**
- Vplyv inflácie: postupný, ale relatívne vysoký podiel úverov v riziku
- V nepriaznivom scenári výraznejšie zhoršenie situácie malej časti domácností kvôli nezamestnanosti
- Mení sa charakter kreditného rizika

Nárast úverov domácnostiam v riziku

Miera a intenzita vplyvu na finančnú situáciu domácností v nepriaznivom scenári

Zdroj: NBS

Zdroj: NBS

Riziká spojené s rastom dlhu

Silný konkurenčný tlak -> prehlbovanie rizík najmä v strednej vekovej kategórii

Prehlbovanie trendov

- Počas r. 2021 vzrástol podiel nových hypoték, pri ktorých budú v čase splatnosti obaja dlžníci na dôchodku, z 36 % na 40 %
- Hypotéky zasahujú hlbšie do dôchodku

Úvery predbiehajú príjmy

- Priemerná výška hypoték na refinancovanie s navýšením poskytnutých vekovej skupine 40 až 50 rokov vzrástla o 18 %, hoci mediánový príjem vzrástol len o 11 %

Dlhšia maturita

- Vo vekovej skupine 40 až 45 rokov vzrástol podiel 30-ročných hypoték z 15 % na 25 %

Predlžovanie splatnosti pri refinancovaní

- Splatnosť sa predlžuje pri približne 2/3 hypoték pri refinancovaní s navýšením a 1/3 hypoték pri refinancovaní bez navýšenia

Vyššia rizikovosť pri navýšovaní

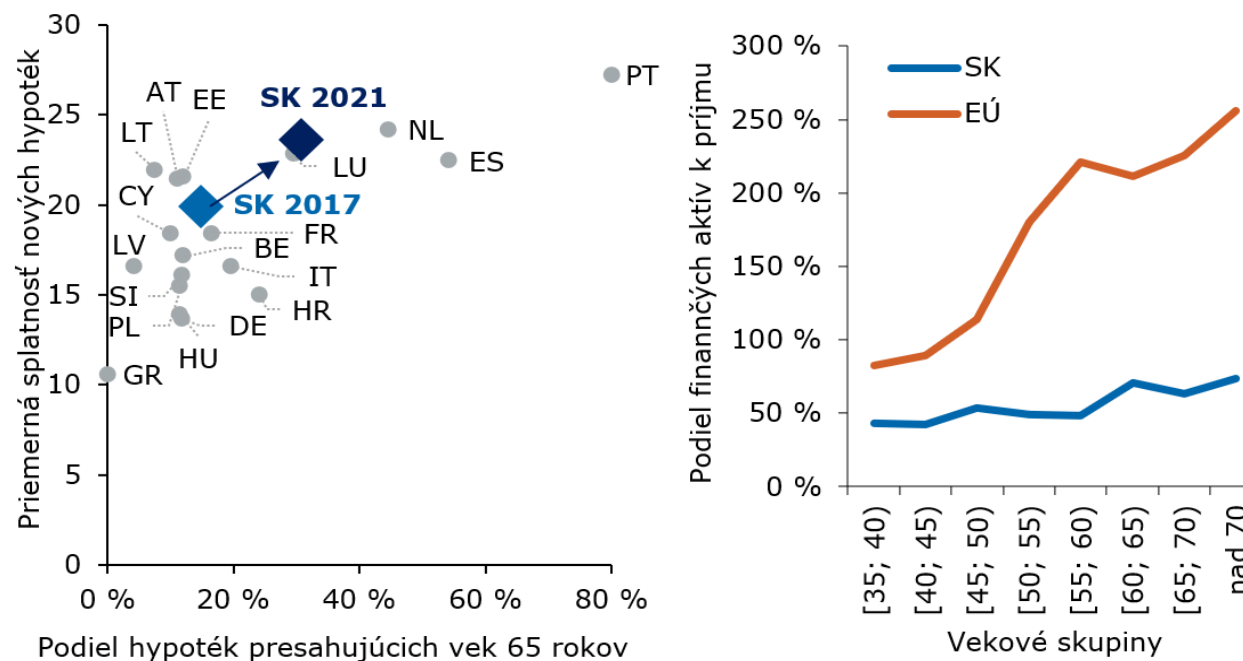
- Priemerná výška úverov pri refinancovaní s navýšením rástla rýchlejšie ako pri nových hypotékach

- **Riziko ťažkostí so splácaním na dôchodku** v dôsledku poklesu príjmu pri prechode na dôchodok
  - Výrazná neistota – vývoj príjmu, miera náhrady, výdavky
  - Do rizika problémov so splácaním na dôchodku sa môže dostať až 9 % úverov na bývanie
- Aktuálny trend, pri ktorom mnohé zadlžené domácnosti **d'alej navyšujú svoje dlhy**, a to dokonca nad rámec rastu svojich príjmov
  - Štvrtina ľudí, ktorá mala na konci r. 2018 hypotéku, svoje celkové dlhy v období rokov 2019 až 2021 nielenže neznížila, ale dokonca zvýšila
- **Intenzívny konkurenčný tlak**, ktorý by mohol viesť k ďalšiemu uvoľňovaniu úverových štandardov pri úveroch presahujúcich do dôchodkového veku

Riziká spojené s rastom dlhu

Riziká sú pomerne významné aj z hľadiska medzinárodného porovnania

- Kombinácia dlhej priemernej splatnosti hypoték a podielu úverov presahujúcich vek 65 rokov je jedna z najvyšších v EÚ a ďalej rastie
- Výrazne pomalšia kumulácia úspor domácností

Zdroj: HFCS

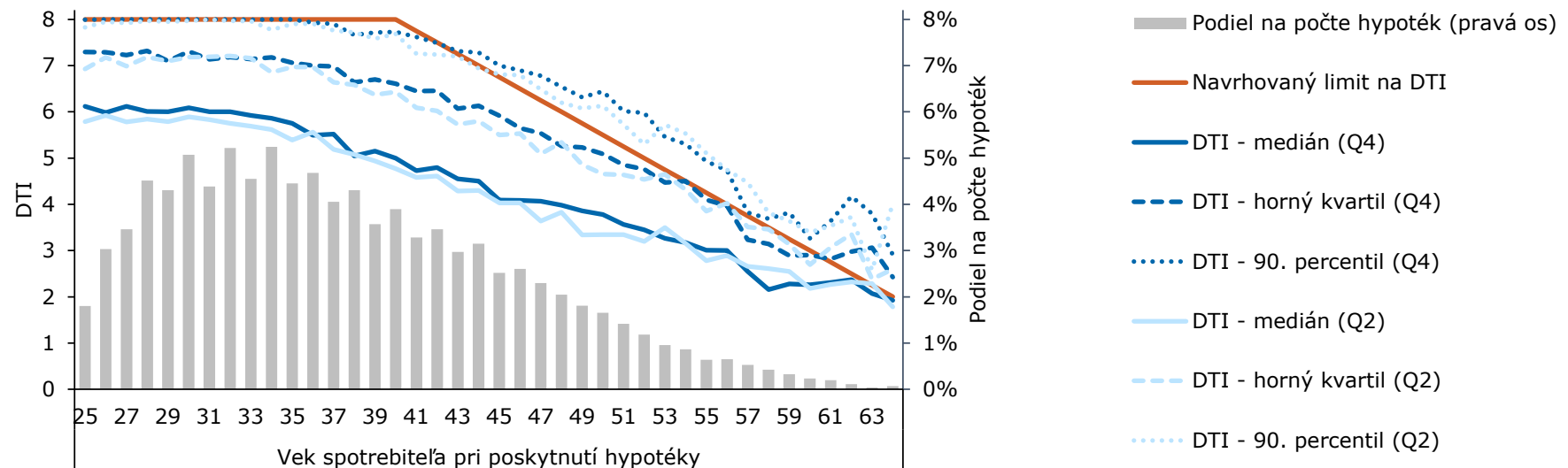
Poznámka: Údaje sú z tretej vlny HFCS (2017), s doplnením údajov pre SK za štvrtú vlnu (2021, predbežne validované ECB/NBS) do grafu vľavo. Priemerný vek členov domácností bol na účely oboch grafov vypočítaný ako vážený priemer jednotlivých členov domácnosti, pričom ako váha bol použitý ich príjem.

Navrhovaná úprava DTI

DTI = 8 – 0,25 × (vek – 40) ... pokles až po hodnotu 2

- Pre úvery nezasahujúce do dôchodku zostáva pôvodný limit (8)
- Snaha preventívne obmedziť budúce nadmerné navyšovanie dlhov, ktoré budú splácané na dôchodku
- Jednoduché a transparentné pravidlo + zostávajú pôvodné výnimky

Hodnoty DTI a podiel na celkovom počte hypoték poskytnutých v 2. a 4. štvrtroku 2021

Zdroj: NBS

Cost-benefit analýza

Hodnotenie nevýhod

- Len mierne zníženie novej produkcie a vplyv na klientov
  - Nízky vplyv na aktuálne poskytované úvery
  - Aktuálny rast hypoték je čiastočne nadmerný

Analýza vplyvov

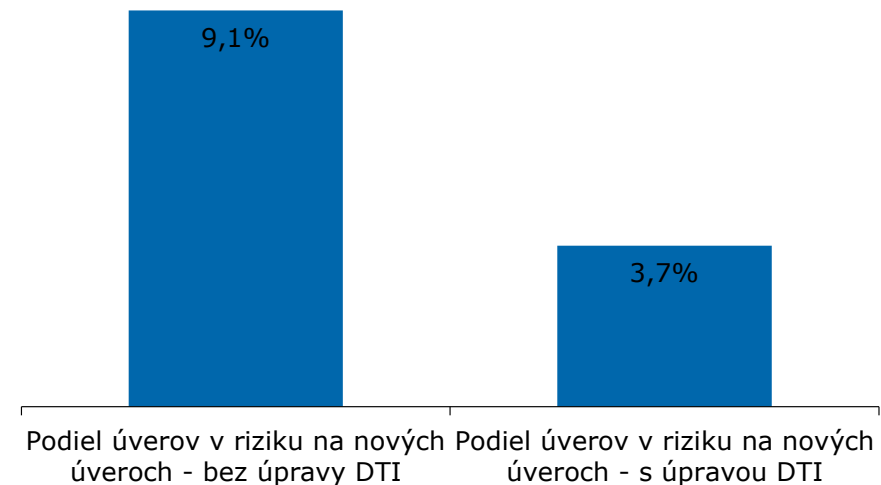
	Podiel dotknutých úverov	Priemerné zníženie dotknutých úverov	Zníženie novej produkcie
Úvery na bývanie	5,6 %	15 %	0,8 %
- Ešte nezadĺžení spotrebiteľia	4,4 %	12 %	0,6 %
- Spotrebiteľia s dlhom	5,8 %	16 %	0,9 %
Spotrebiteľské úvery	0,7 %	28 %	0,2 %

Zdroj: NBS

Poznámka: Analýza bola vykonaná na nových úveroch poskytnutých počas druhého polroka 2021. Zohľadnili sa všetky úvery, vrátane úverov na refinancovanie bez navýšenia. Pri odhade sme predpokladali, že pokiaľ bola pri nejakom úvere využitá výnimka z limitu pre DTI, táto výnimka by bola rovnakým spôsobom využitá pri tom istom úvere aj pri sprísnenom limite pre DTI. Dodatočné poskytovanie výnimiek sa nepredpokladalo, mohlo by však v niektorých bankách prispieť k čiastočnému zníženiu odhadovaného vplyvu.

Hodnotenie výhod

- ✓ Schopnosť výrazne znížiť kumuláciu rizík v budúcnosti
  - Vďaka tejto úprave by podiel úverov v riziku nesplácania na dôchodku mal poklesnúť z 9,1 % na 3,7 %
- ✓ Včasné prijatie nevyžaduje výraznejší zásah do trhu
- ✓ Opatrenia sú proporcionálne rizikám
  - Vplyv najmä na úvery na bývanie
  - Väčší vplyv na starších klientov, žiadny vplyv na mladých
  - Aktuálne výnimky umožňujú flexibilitu

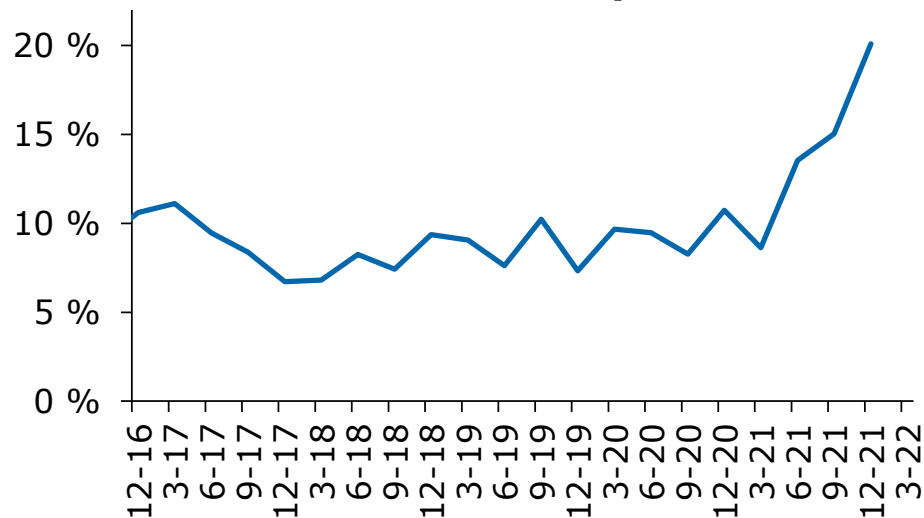
Zdroj: NBS

Zohľadňuje sa predpoklad, že 50 % klientov, ktorým rastú príjmy, si svoje dlhy neskôr znova navýši

Riziká na trhu nehnuteľností

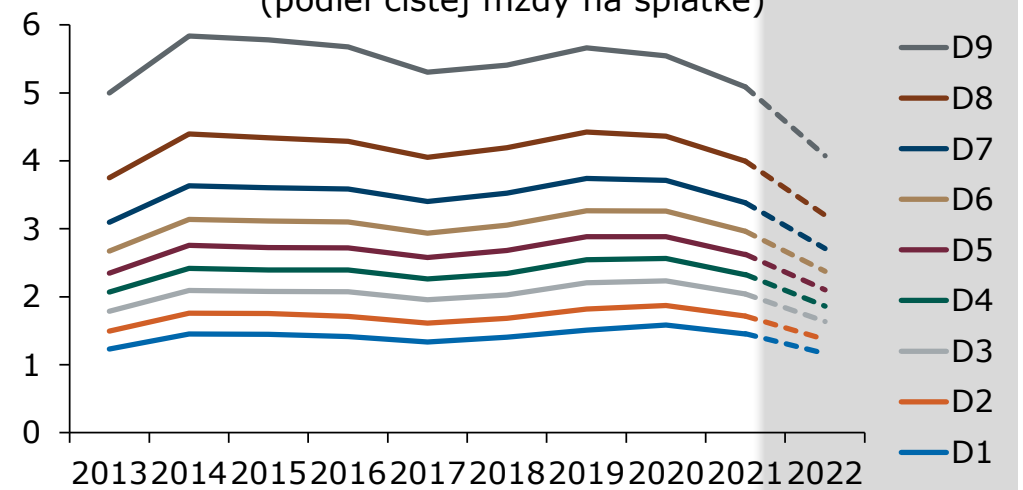
- Najrýchlejší nárast pomeru cien nehnuteľností k príjmom v EÚ (ceny vzrástli o 42 %, príjmy len o 13 %)
- Dostupnosť bývania je stále na dobrej úrovni, ale pri rastúcich cenách nehnuteľností sa od júna 2021 začala zhoršovať
  - Pri predpoklade pretrvávania aktuálnych trendov v cenách nehnuteľností a pokračovania nárastu úrokových sadzieb sa dostupnosť bývania už na konci r. 2022 môže dostať na najnižšie úrovne za 10 rokov
  - Dopad na nízke príjmové skupiny - zvýrazňuje sa potreba vytvárania iných alternatív (nájomné bývanie)
  - Je možné očakávať postupný pokles dopytu po nehnuteľnostiach, neočakávajú sa prudké korekcie

Rast cien bytov

Zdroj: NBS

Dostupnosť bývania pre rôzne príjmové skupiny (podiel čistej mzdy na splátke)

Zdroj: CMN, NBS, Sociálna poisťovňa

Ziskovosť, solventnosť a likvidita bánk

Zisk k marcu medziročne vzrástol o 8 %, mierne však zaostáva za mediánom EÚ

- K rastu prispeli najmä čisté úrokové príjmy a príjmy z poplatkov, mierne aj zníženie nákladov na kreditné riziko
- Výnosy z finančných činností rástli vo všetkých klientskych segmentoch
- Vplyv TLTRO III je cca 55 mil. € (jún 2020 – december 2021)

Kapitálová primeranosť je dostatočná na úrovni 20 % (k marcu 2022 predbežne: 20,4 %)

- Výraznejšie vzrástla v skupine menej významných bánk
- Banky majú dostatok voľného kapitálu na pokračovanie úverovania (k decembru 2021: 4,5 %, počas r. 2022 sa očakáva mierny pokles na 3,5 %)

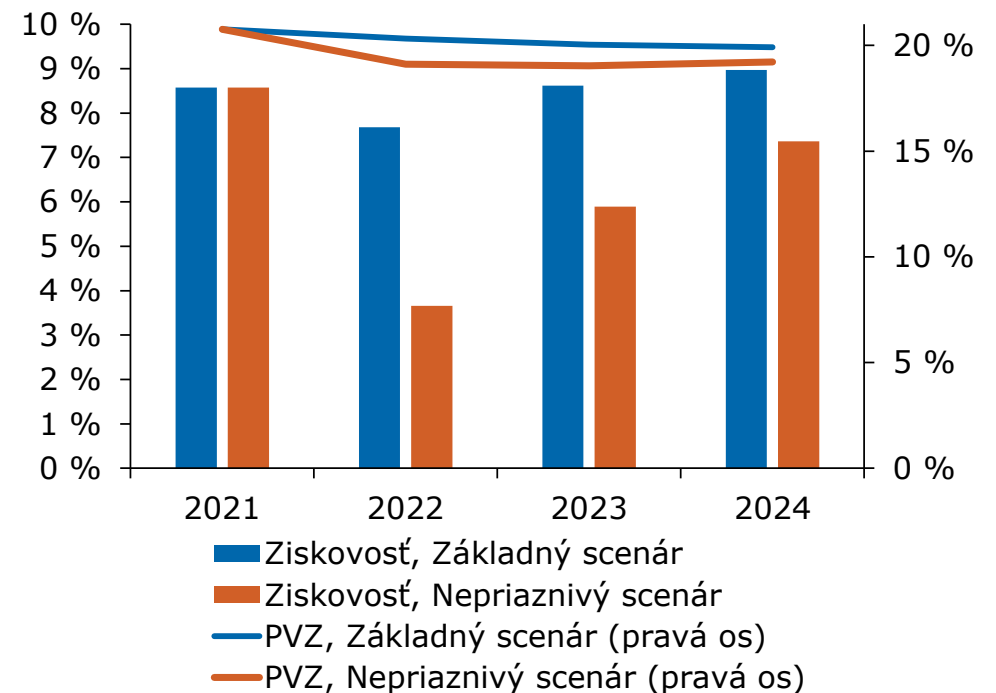
Likvidita sa mierne zhoršila

- Úvery rástli rýchlejšie ako zložky stabilného financovania
- Historický výber vkladov domácností v reakcii na vypuknutie vojny na Ukrajine
- LCR v niektorých bankách môže klesnúť aj v dôsledku ukončenia TLTRO III operácií

Stresové testovanie bánk

- Bankový sektor by mal zvládnuť aj riziká, ktorým čelí v dôsledku vojny na Ukrajine
- Koronakríza neznížila schopnosť bánk zvládnuť aj nepriaznivý scenár
  - Náklady na kreditné riziko môžu vzrásť až 4-násobne, najmä pri podnikoch
  - Pri hypotékach očakávame menšie straty v dôsledku predchádzajúceho rýchleho rastu cien nehnuteľností
  - Priemerná kapitálová primeranosť by nemala poklesnúť pod 19 %
- Zmierňujúcim faktorom sú čisté úrokové príjmy, ktoré by v prostredí rastúcich úrokových sadzieb mali rásť

Stresové testovanie solventnosti a ziskovosti bánk

Zdroj: NBS

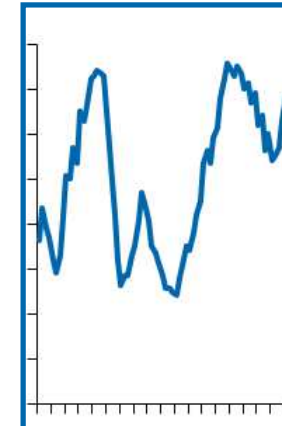
Poznámka: Ziskovosť vyjadrená prostredníctvom ukazovateľa ROE. PVZ (primeranosť vlastných zdrojov) zohľadňuje aj zisky dosiahnuté v príslušnom roku.

Strieborné hypotéky:
Postupne sa znižujúci limit pre DTI pre dlžníkov nad 40 rokov

Zelené úvery:
Predĺženie splatnosti a uvoľnenie výpočtu DSTI (zohľadnenie úspor v nákladoch)

Proticyklický kapitálový vankúš:
Pri pokračovaní trendov NBS zväži zvýšenie vankúša

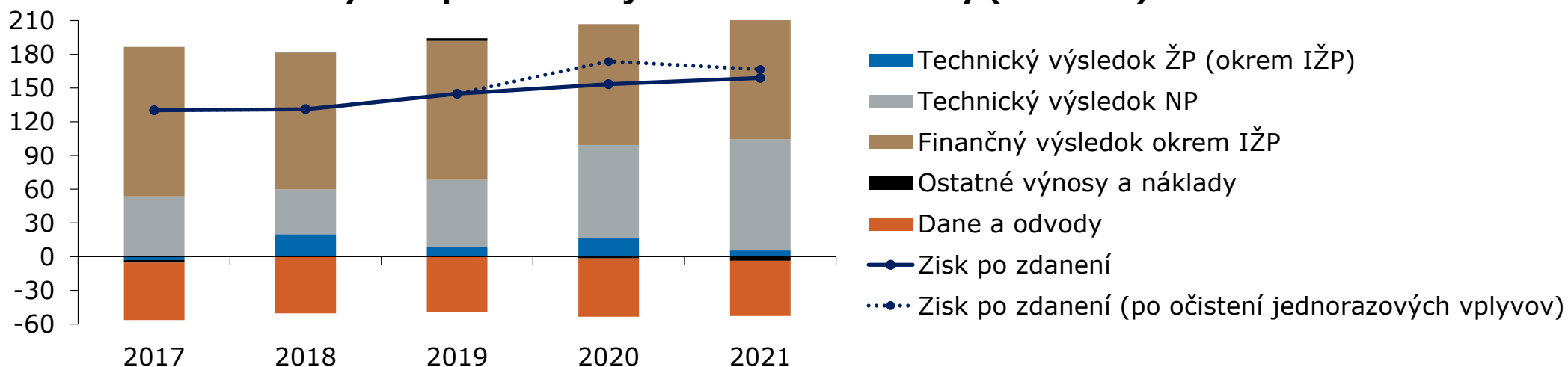
- Úprava opatrení NBS (spoločný proces), plánovaná účinnosť od 1. októbra 2022 (bude predmetom diskusie)
- Plánované spustenie MPK: 30. mája 2022 spolu so zverejnením Správy o finančnej stabilite – máj 2022

- Silný nárast expanzívnych tendencií

Sektor poisťovní

- ROE mierne stúpol z 13,92 % na 13,98 % - najpomalší rast za uplynulé 3 roky, ale ziskovosť je naďalej jedna z najvyšších v EÚ
- Mimoriadne vplyvy: rozpustenie pandemických rezerv na riziko insolventnosti cestovných kancelárií (pozitívny vplyv) a navýšenie rezervy SKP (negatívny vplyv)
- Priaznivý vplyv najmä v oblasti neživotného poistenia – nárast poistného a kombinovaný ukazovateľ v poistení áut zatiaľ zostáva pod 100 %
- Solventnosť mierne vzrástla zo 190 % na 208 %

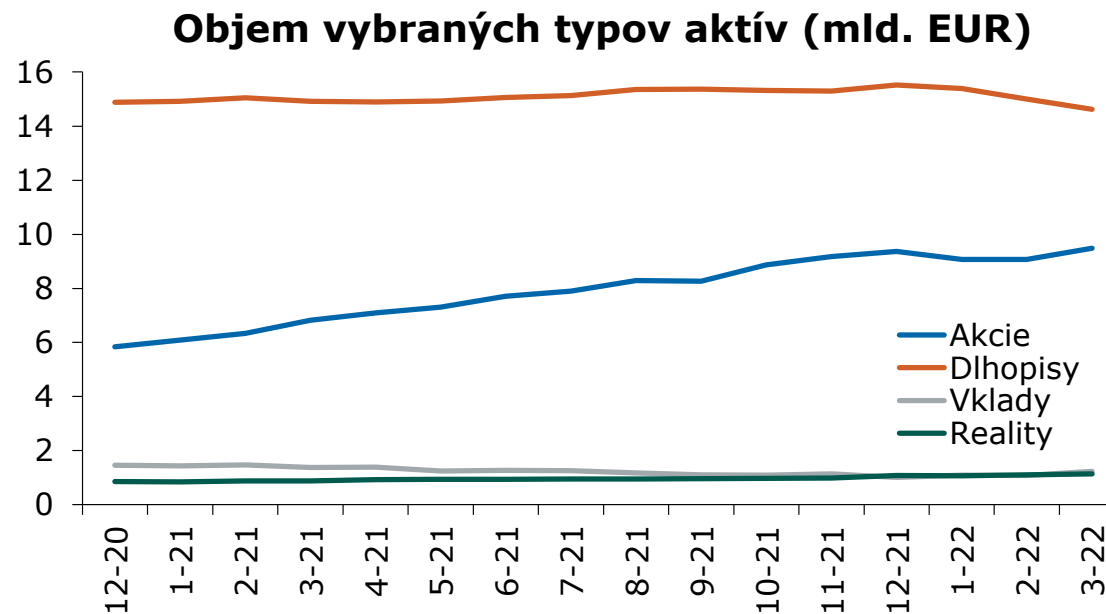
Čistý zisk poisťovní a jeho rozklad na zložky (mil. EUR)

Fondy spravujúce aktíva

Rekordné prírastky aktív

- silný prílev nových príspevkov a výrazné nominálne zhodnocovanie investícií v príslušných fondoch, hoci tie počas prvého štvrtroka 2022 podliehali istej korekcii
- Investori viac preferovali najmä akciovú zložku
- K nárastu záujmu o investovanie prispela aj postupne sa zvyšujúca inflácia

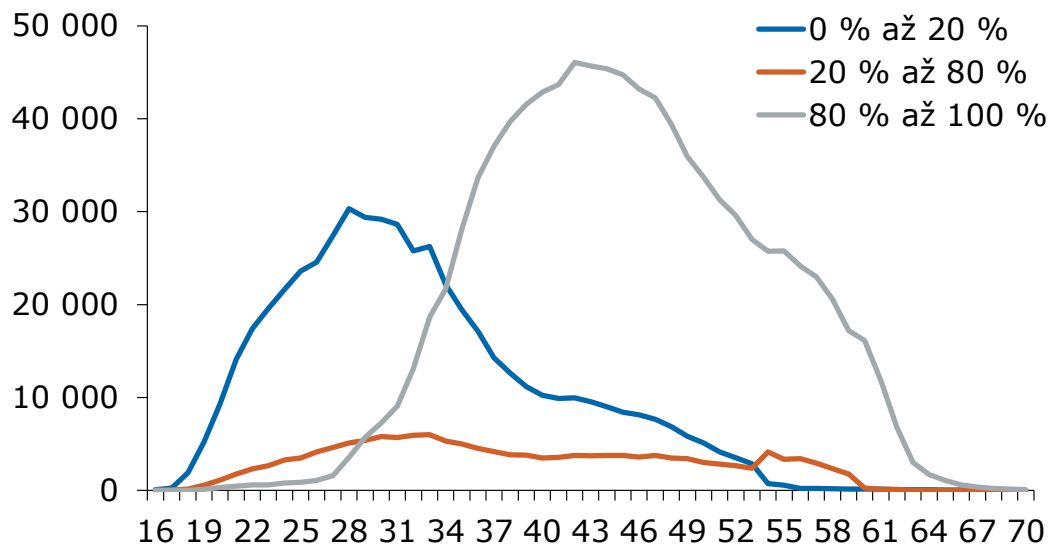

Zdroj: NBS

Fondy spravujúce aktíva

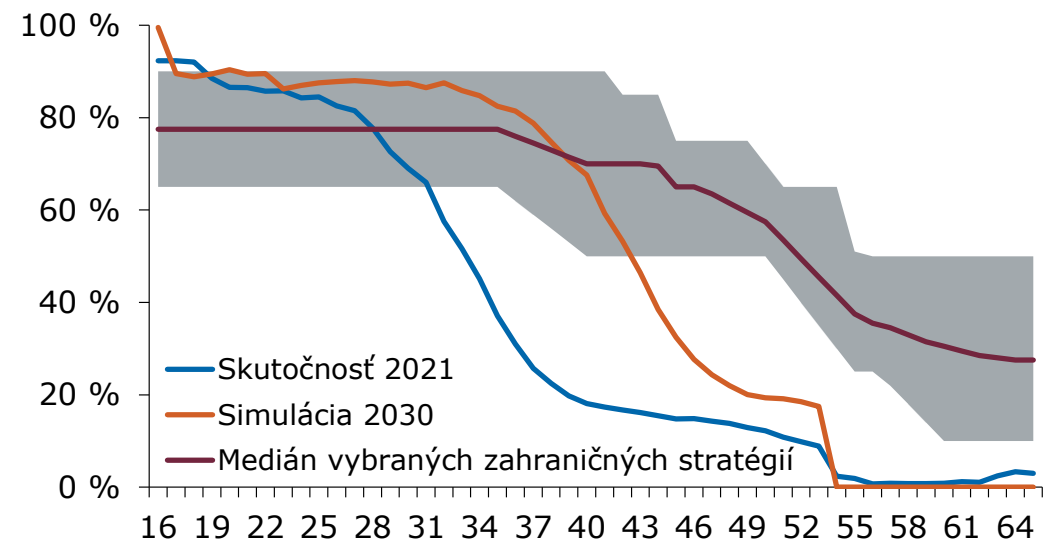
- Dlhodobé trendy zmeny štruktúry v II. pilieri
  - Sporenie s dominantnou akciovou zložkou má dnes každý 3. sporiteľ - výrazná preferencia najmä pri mladých
  - Pri zachovaní aktuálnych trendov bude síce podiel akciovej zložky rásť, avšak významná časť sporiteľov v dôsledku malej miery prestupov ostane v dlhopisovej stratégii

Počty sporiteľov podľa podielu majetku v dlhopisovom fonde

Zdroj: NBS, na vodorovnej osi je vek sporiteľov

Podiel sporiteľov, ktorých podiel úspor v akciovom alebo indexovom fonde presahuje 80 % v danej vekovej skupine

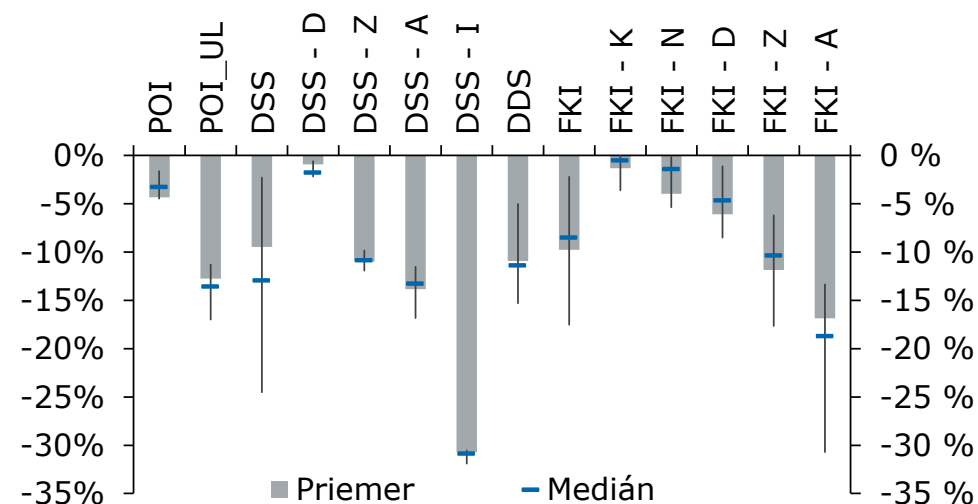

Zdroj: MPSVaR SR, NBS

Stresové testovanie ostatných sektorov

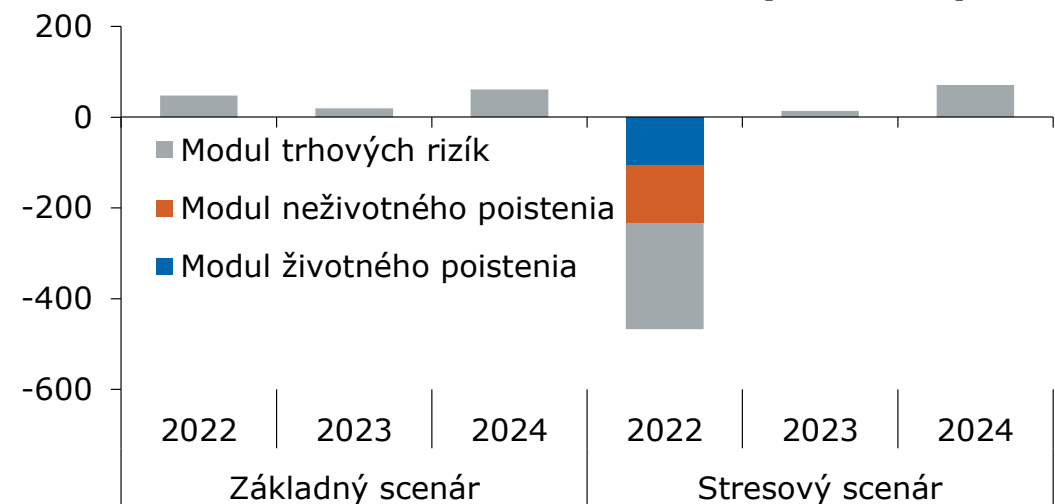
- Niektoré subjekty kolektívneho investovania sú v stresovom scenári pomerne zraniteľné
  - Indexové dôchodkové fondy a iné fondy s vysokým podielom akcií, podporené derivátovými kontraktmi
  - Horizont stresového testovania je ale dosť dlhý a dáva priestor na opätovný nárast cien akcií
- Strednú mieru rizikovosti vykazujú U-L produkty a zmiešané fondy
- V poisťnom sektore by prevažná väčšina subjektov zostala bezpečne vzdialená od hranice solventnosti
  - Nevýznamná skupina by sa pohybovala okolo hraničnej hodnoty 100 %

Podiel simulovaných strát na objeme aktív/NAV k 31. 12. 2021 (%)

Zdroj: NBS

Simulované zisky/straty poisťovní v jednotlivých moduloch stresového testovania (mil. EUR)

Zdroj: NBS

Zhrnutie – aktuálne trendy a riziká

Finančná stabilita zostáva vysoká, ale externé riziká pribúdali

- Po 2 rokoch koronakrízy prichádzajú nové výzvy – rýchly rast cien energií a vstupov, narušené dodávky tovarov, vojna
- Výrazný vplyv zvýšenej inflácie na finančnú stabilitu

Časti podnikov hrozia finančné ťažkosti

- Do troch rokov by sa v základnom scenári do finančných problémov mohlo dostať až 17 % portfólia podnikových úverov

Domácnosti sú v lepšej situácii, ale tiež budú čeliť rizikám

- Hypotéky by nemali čeliť výraznejším stratám, dá sa však očakávať zníženie spotreby
- Mení sa charakter kreditného rizika (vplyv inflácie) – príprava klientov je kľúčová

Ceny nehnuteľností pokračujú v rýchlom raste

- Rast cien predbieha rast príjmov domácností
- Dostupnosť bývania je síce stále relatívne dobrá, ale rýchlo sa zhoršuje. Ak budú úrokové sadzby naďalej rásť, dostupnosť bývania sa ešte viac zníži – vplyv najmä na nízko príjmové skupiny

Zhrnutie – aktuálne trendy a riziká

Fondy aj poisťovne zaznamenali viaceré pozitívne trendy

- Solventnosť poisťovní vzrástla, doznievali vplyvy pandémie na ich ziskovosť
- Rekordné rasty aktív v sektoroch spravujúcich aktíva, preferencia akciových zložiek

Odolnosť finančného sektora je vysoká

- Dobrá solventnosť bankového sektora, kapitál nie je prekážkou ďalšieho úverovania

Stresové testovanie potvrdilo schopnosť sektora odolávať šokom

- Banky sú odolné aj voči nepriaznivému vývoju, úrokové príjmy by zmiernili rast kreditných nákladov
- Zvlášť zraniteľné sú fondy so silnou akciovou zložkou, ostatné fondy sú vystavené strednej miere rizika
- Poisťovne by zvládli modelované šoky, väčšina z nich by s rezervou plnila kapitálové požiadavky

Makroprudenciálna politika reaguje na riziká

- Čiastočná úprava podmienok pre úvery zasahujúce do dôchodku
- NBS podporí „zelené úvery“ predĺžením splatnosti a uvoľnením DSTI
- Pri pokračovaní trendov NBS zväži zvýšenie proticyklického kapitálového vankúša

Ďakujem za pozornosť